

De Eraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Zondag 22 October 1911. N°. 1764.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE: Bureau: Warmoesstraat 98, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertentie: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elk regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f —.12 per regel.

Van de Voleinding.

XXX.

De HEERE heeft alles gewrocht om zijns zelfs wil; ja ook den goddeloos tot den dag des kwaads. Spr. 16: 4.

Steeds zal het uiterst moeilijk blijven, zich ook maar een benaderende voorstelling te vormen van wat de toestand en het verloop der dingen zou geweest zijn, bijaldien de val ware uitgebleven en de staat van zaken bestendig ware, gelijk God dien door de Schepping onmiddellijk in het leven riep. Doch hoeveel hinderis ons hierbij op den weg den voortgang ook belemmert; en soms zelfs verspert, toch is het onafwijsbaar noodzakelijk, dat we ons hiervan althans zekere algemeene voorstelling pogten te vormen, wijl het anders niet wel mogelijk is, den toestand en den loop der dingen na den val ons helder voor oogen te stellen. Er is na den val niet een geheel andere wereld in plaats van de eerstgeschapene gekomen. De wereld die er was, bleef. Op die reeds aanwezige wereld werkten zonde en vloek in. De eens geschapen wereld bleef alsoo het stramen, waarop het leven zijn figuren zou borduren. Niet in dit stramen, alleen in de daarop geborduurde figuren ligt het verschil en de tegenstelling. Zonder val zou er een gansch ander leven in teekening zijn gekomen, dan nu met den val plaats greep. We moeten daarom wel altoos op het oorspronkelijk tot stand gekomen teruggaan, om wat er door de zonde uit werd, te kunnen beoordeelen. Dit zou nog minder dringen, indien men alleen te rekenen had met de oorspronkelijke Schepping in haar aanzijn en eerste verschijning, en zoo deze onbeweeglijk ware geweest. Nu daarentegen ook die oorspronkelijke Schepping buiten den val aan gestadige verandering onderworpen zou geweest zijn, een geregeld proces zou hebben doorloopen, zich zou voortbewogen hebben in gestadige ontwikkeling, en in die ontwikkeling een eigen Voleinding tegen zou zijn gegaan, staan we voor de vraag, of die oorspronkelijke bedoelde ontwikkeling en die voortbeweging naar haar einde al dan niet van invloed is geweest op hetgeen thans na den val onder den invloed van zonde en vloek uit de wereld geworden is en worden zal. Gelijk we aan het slot van ons vorig artikel schreven, tengevolge van deze tegenstelling komen we voor tweeërlei Voleinding te staan; ten eerste de Voleinding, gelijk die geweest zou zijn buiten zonde, en in de tweede plaats de Voleinding, gelijk die thans, na het intreden van zonde en vloek, zijn zal. Iets waarbij er vooral op gelet worde, dat niet alleen de zonde en vloek tussenbeide is getreden, maar dat door de zonde de Genade is uitgelokt, en dat het minstens even sterke mate de Genade is geweest, die den gang van zaken gewijzigd heeft en die thans den aard der Voleinding beheerscht en ten einde toe beheerscht zal. We hebben uit dien hoofde bij de behandeling van ons onderwerp te rekenen, te met de Oorspronkelijke Schepping en de bij haar hoorende ontwikkelingsgang en Voleinding, te met de breuke, hierin door de zonde en den vloek geslagen, en te met de algehele wijziging, die daarna in den loop der dingen is aangebracht door de Genade. En eerst zoo 't ons gelukt in elk van deze drie een enigszins helder inzicht te verkrijgen, zal het beeld der Voleinding duidelijk voor ons komen te staan.

Nu is het verkrijgen van inzicht in het eerste punt, d. w. z. in den ontwikkelingsgang die buiten zonde zou hebben plaats gegrepen, daarom zoo moeilijk, omdat daaromtrent ons zoo weinig gegevens zijn medegedeeld, en gissingen of vermoedens ons geen grond bieden, waarop we ons met zekerheid kunnen voortbewegen. Toch, al zijn de zekere gegevens hier weinige, zij zijn nochtans zoo beslist en veelomvattend, dat we er in zeer belangrijke mate onze winst mede kunnen doen, en zoo is het, om nu slechts dit één te noemen, boven allen twijfel verheven, dat de oorspronkelijke Schepping niet gegeven was, om steeds en voortdurend in denzelfden stand te blijven, maar dat ze integendeel de bestemming had, zich uit wat ze was, tot meerder en hooger te ontwikkelen, een algeheele ontplooiing door te maken, en zoo eerst in het einde te vertoonen, wat van meet af in haar gelegd was. Dit volgt reeds uit wat ons in Gen. 2: 3 wordt medegedeeld, dat God het werk der Schepping in het leven riep, om het in den dag Zijner ruste „te volmaken“; niet maar in stand te houden, niet onveranderlijk te laten blijven, gelijk het was, maar het te volmaken. Zes dagen Scheppingsarbeid, en daarna een zevende tijdperk van

ruste, d. w. z. een periode, waarin de Schepping niet door nieuwe schepping verrijkt werd, maar gebracht moest worden tot openbaring van wat in haar school. De zevende, altoos nog doorgaande dag van Gods ruste, waarin Hij rustte van zijn Scheppingsarbeid, het tot aanzijn geroepen in stand hield, bestuurd, leidde en zijn Voleinding tegenvoerde. En even beslist wordt dit uitgesproken in Gen. 1: 23, waarbij men er wel op lette, dat hetgeen hier staat, geldt van den toestand vóór den val. Daarop doelende, lezen we dan: En God zegende hen, t. w. Adam en Eva, en God zeide tot hen: „Weest vruchtbaar en vermenvuldt, en vervult de aarde en onderwerpt haar, en hebt heerschappij over de visschen der zee en over het gevogelte des hemels en over al het gedierde dat op de aarde kruipet“. Hieruit toch blijkt, dat het geheel onjuist is, wat men wel heeft voorgewend, alsof er buiten de zonde geen voortplanting van ons menschelijk geslacht zou hebben plaats gegrepen, en alsof de geboorte van het kind uit zijn moeder, na door zijn vader verwekt te zijn, eerst als gevolg van de zonde ware ingetreden. Men beeldde zich dan in, dat, ware het aantal menschen te vergrooten geweest, dit zoo zou zijn geschied, dat de later komende menschen evenals Adam door nieuwe schepping in het leven zou zijn geroepen. Reeds uit Gen. 1: 23 nu blijkt, hoe geheel onjuist zulk een voorstelling was. In Gen. 1: 22 wordt reeds de vrouw naast den man ingevoerd, want er staat: „man en vrouw schiep Hij ze“, en wat in vers 24 staat: „Weest vruchtbaar en vermenvuldt en vervult de aarde“, is gesproken niet tot Adam alleen, maar in het meervoud en alsoo tot Adam en Eva saam. De gewone gang van bevruchting en geboorte werd alsoo nog eer de zonde intrad, ingesteld. Deze voortplanting van ons geslacht behoort derhalve tot de Goddelijke ordinantie, waaronder ons geslacht tot aanzijn werd geroepen. En hieruit volgt, dat, al ware de menschen onzondig gebleven en geen vloek over ons gekomen, de voortplanting van ons geslacht op gelijke wijze zou hebben plaats gegrepen als thans. Gelijk de miljoenen na de miljoenen thans uit de eerste voorouders, zoo voor als na den Zondvloed, geboren zijn, zoo ook zouden ze de aarde bevolkt hebben, al ware de geestelijke verderving uitgebleven. Immers er staat uitdrukkelijk bij, niet alleen weest vruchtbaar, maar ook nog afzonderlijk: „Vermenvuldt en vervult de aarde“.

Doch hierbij blijft het niet. Er staat toch niet alleen, dat er voortplanting van ons geslacht zou zijn, en zulk wel een voortplanting van zulk een duur en omvang, dat ten slotte geheel deze aarde van menschen vervuld zou zijn, maar ook dat de menschen, op die aarde vermenvuldgelinge, een roeping zou hebben, en wel de roeping om geheel die aarde aan zich te onderwerpen. De menschen, zoo staat er toch, moet „die aarde aan zich onderwerpen en heerschappij hebben over haar“. Niet zelden is dit opgevat, als bedoelde dit alleen, dat de menschen van de overmacht der wilde dieren niet zou te lijden hebben, en ook dit ligt er zeer zeker in besloten, maar toch put dit één de volheid van gedachte volstrekt niet uit. In dien zin macht over de wilde dieren, behoefde de eerste menschen niet eerst van lieverlede te bekomen; die macht bezat hij reeds krachtens zijn schepping. Uitdrukkelijk toch wordt ons in Gen. 2: 19—20 meegedeeld, dat in dien oppervlakelijken zin al het gedierde aan Adam, zelfs eer Eva er verscheen, onderworpen was. Het heerschappij hebben, waarvan hier sprake is, wordt daarentegen niet tot Adam alleen, maar tot Adam en Eva gezegd, want er staat in het meervoud: Vermenvuldt en hebt heerschappij. De hier bedoelde heerschappij is alsoo iets, dat verband houdt met de vermenvulding van ons menschelijk geslacht. Er is daarbij sprake niet van een macht die de menschen reeds aanstands uitoefende, maar van een macht, die hij allengs verwerven zou. Er wordt alsoo bedoeld op een voortgang in machtsontwikkeling, en eerst daardoor zou de menschen van lieverlede zijn heerschappij over heel de aarde verkrijgen. Iets waar vanzelf in ligt opgesloten, dat de menschen zou toenemen niet alleen in aantal, maar toenemen zou ook in geesteskracht, en zoo in elk opzicht een machtsontwikkeling zou tegemoet gaan. Dat dit geschieden zou onder bezwarende omstandigheden, was alleen gevolg van de zonde. Ook buiten de zonde zou Eva kroost hebben voortgebracht, maar eerst na de zonde zou dit zijn: een baren in smarte. Aan Adam wordt aangezegd, dat hij zou arbeiden in het zweet zijns aanschijns, doch dit laatste trad even-

zoo eerst na de zonde in, en gold als straf voor de zonde. Buiten zonde, zoo mag worden vastgesteld, zou er alsoo een geboorte van het kind zonder smarte voor de moeder zijn geweest, en zou de man de heerschappij door arbeid hebben verworven, maar dan een arbeid niet in het zweet des aanschijns. Verworpen moet daarom de voorstelling, alsof buiten zonde geen voortplanting van de geslachten zou hebben plaats gehad, alsof de menschen in een paradijs een nietsdoend leven zonder eind zou geleid hebben, en alsof die paradijstoonstand onveranderd alle eeuwen door zou hebben voortgeduurd. Veel eer geeft Gen. 1: 27 en 28 ons de voorstelling, dat de aarde volop zou bevolkt worden, en dat de aldus zich uitbreidende menschen, door hooge ontwikkeling van de in haar schuilende krachten, zich allengs de volkomen heerschappij over geheel dat aardrijk zou verworven hebben.

Daartoe worden de drie groepen in het dierenrijk afzonderlijk opgenoemd, de dieren in de zee, in de lucht en op het land, en deze geheele dierenmenigte in al haar groepen en soorten wordt voorgesteld als ten slotte geheel aan den menschen onderworpen. Dat dit duidt op machtsontwikkeling blijkt uit het niet noemen van het plantenrijk en het delfstofrijk. Ook hierover zou de menschen heerschappij erlangen, maar verzet was alleen van de zijde van het dierenrijk te duchten; het uitsluitend noemen der dierenwereld wijst er alsoo op, dat de heerschappij, waarvan sprake is, doelt op een heerschappij, waartoe de menschen eerst allengs en van lieverlede door groote krachten ontwikkeling geraken zou. Hierbij is ongetwijfeld ook gedacht aan een ingeschapen temkracht, gelijk hiervan nog bij enkele dierenstemmers de sporen aanwezig zijn, en we willen allermint ontkennen, dat dit er mede onder begrepen kan zijn, gelijk ten deele zelfs volgt uit het feit, dat God alle dieren tot Adam bracht, en hij aan allen namen gaf. Ook spreekt 't wel vanzelf, dat zonder zeker hypnotisch vermogen over de dieren, de twee eerste menschen, die ongewapend in het Paradijs stonden, schier onvermijdelijk een proef van de dieren zouden hebben moeten zijn. Zelfs kan men verder gaan, en beweren, dat de dieren die nu wild en verscheurd zijn, in het Paradijs nog niet alsoo voorkwamen, en eerst door den vloek in dezen staat gingen. Maar ook dan zelfs behoudt de toezegging, dat de menschen heerschappij over de dieren zou erlangen hebben, haar volle betekenis. Heerschappij toch beteekent volstrekt niet alleen, dat men aanvallen afweert of gevaaren berispt, maar in de eerste plaats zelfs, dat men iets aan zich dienstbaar maakt. Heerschappij komt van heer en tegenover den heer staat de dienaar. De heerschappij over de dierenwereld moet daarom wel in dien zin verstaan, dat, ware de oorspronkelijke staat van den menschen en van de wereld om hem heen bestendig, de menschen steeds meer kennis van het dier, macht over het dier, en gebruik van het dier zou erlangen hebben, en alsoo zich waarlijk als heer der gansche schepping zou hebben betoond. Het gaat toch niet aan, hier uitsluitend aan heerschappij over de dieren te denken. De dieren worden hier slechts als voorbeeld genomen, maar in dit voorbeeld was de heerschappij over heel de aarde en al wat ze bevat den menschen toegezegd. Een uitteging waartoe we alleszins recht hebben, omdat er vlak voorafgaat: Vervult de aarde en onderwerpt haar, in gansch algemeen zin, zonder dat er iets wat tot deze aarde behoort, wordt uitgezonderd. Er is dan ook geen twijfel aan, of den menschen wordt hier niet alleen een machtsontwikkeling van zijn geslacht op deze aarde aangezegd, zoodat hij ten slotte geheel het aardrijk vervullen zou, maar tevens wordt hem beloofd een zoo reusachtige geestelijke ontwikkeling, dat hij ten slotte de macht zou zijn, om als heer geheel het aardrijk, met al wat er op deze aarde bestaat, aan zich te onderwerpen. Iets waarbij het opmerkelijk is, dat tot deze aarde ook gerekend worden de zee en de lucht. Op zich zelf zou men onder het aardrijk alleen het voor den menschen bewoonbare land kunnen verstaan, maar om het beeld van 's menschen macht te voleinden, wordt er ook op de visschen en ook op de vogelen gewezen, om wel te doen uitkomen, dat 's menschen macht over dit aardrijk zich ook tot de diepte der zee en de hoogte van den dampkring zou uitstreken.

Zes nu opgevat, en een andere opvatting lijkt ons niet wel mogelijk, doet de schepping zich oorspronkelijk aan ons voor als een akker, waarin zoo pas het zaad dat straks ontkiemen moet, is uitgestrooid, of wilt ge als een veld, waarop straks zich een bosch zal verheffen, maar waarin

thans nog slechts de eerste stekken zijn uitgezet. De pas bezaaide akker of het zoo pas uitgesteekte veld vertoonen nog in de verte niet de pracht, die er uit worden zal. Ze dragen een rijke belofte in zich, maar vertoonen hetgeen worden zal, nog slechts in het pas ontkiemend zaad of in de pas uitlopende stekken. Zoo nu ook hebben we ons de schepping oorspronkelijk te denken niet als af. Wel als af wat de schepping betreft, maar niet als af wat aangaat hetgeen met die schepping bedoeld was, en dank zij die schepping nu in het zaad en in de stekken verscholen lag. Dit ging door voor den bodem, voor het plantenrijk, voor het dierenrijk en voor den menschen. Ongetwijfeld was Adam in zuiverheid geschapen, en als zoodanig volkomen, maar als ge Adam in het Paradijs vergelijkt met wat thans een geniaal technicus over de natuur vermag, dan voelt toch ieder, hoe machteloos Adam tegenover zulk een genie als Edison b.v. komt te staan. Adam wandelde over den aardbodem, maar verstond of begreep niets hogenaamd van de schatten, die dit aardrijk in zich bevatte onder den bodem waarop hij zich bewoog. Dat hij een natuurlijke intuïtie bezat, gelijk wij die niet meer kennen, zij toegegeven, en zeer zeker strekte deze intuïtie zich uit tot alles wat hij voor zijn bestaan en zijn eerste leven noodig had. Hoe doorzag hij niet de dieren tot in hun wezen veel beter dan thans de hoogst ontwikkelde zoöloog, maar toch bezat van den anderen kant de tegenwoordige botanicus een kennis van een macht over het plantenrijk, die aan Adam nog geheel vreemd was, al denkt ge slechts aan de thans zoo hoog ontwikkelde kennis van het telen van kamerplanten en de kunstmatige voeding van den bodem. Van den eenen kant stond Adam hooger dan wij, maar van den anderen kant is de menschen allengs door oefening en ontwikkeling tot een veel rijker kennis voortgeschreden dan waaraan in het Paradijs kon gedacht worden. De mogelijkheid om tot die hogere en nauwkeuriger kennis te geraken, lag zeer zeker reeds in den eersten menschen. Er is later niets meer scheppends bij den menschen bij gekomen. De Schepping was voleind. Maar wat in de Schepping gegeven was, droeg tweeërlei karakter. Ten eerste stond aan Adam onmiddellijk ter beschikking die kennis en die macht, die hij behoefde om in het Paradijs te kunnen leven. En ten tweede was in hem gelegd het zaad, het beginsel, de kiem van alle overige kennis, maar die bestemd was, om aanvankelijk in hem te schuilen, zoo zelfs te schuilen, dat hij er zelf geen vermoeden van had, maar met de belofte in zich, om evenals het zaad op den akker gemaaid, allengs te rijpen tot vrucht.

Sterker nu dan uit iets anders blijkt hieruit, dat de toestand in het paradijs niet geschapen was, om stationair te blijven, maar van meet af op steeds voortgaande ontwikkeling was aangelegd. Juist, als we ons zoo mogen uitdrukken, de onbeholpenheid waarin het eerste menschenpaar zich bevond, is bewijs, dat de eerste schepping, en zoo ook de schepping van den menschen, op voortgaande ontwikkeling, op gestadige ontplooiing, op een lang proces en op een ten slotte pas intredende Voleinding was aangelegd. Hier greep 't zelfde plaats wat we nog waarnemen bij de geboorte van een kind. Op zich zelf ware het zeer wel denkbaar, dat ook nu nog de menschen in volwassen toestand, gelijk Adam, zijn leven begon. Maar zoo gebeurt het niet. De menschen wordt als hulpeloos wezen geboren; en toch is, als hij geboren wordt, die menschen af. Aan zijn wezen zal later, ook al leeft hij een eeuw lang, niets meer worden toegevoegd. Zijn schepping is voleind. Maar toch spreekt in het feit, dat hij niet als volwassene menschen, maar als kindeke ter wereld komt een belofte van nadere ontwikkeling, gestadigen groei en langzame voleinding. Als het kindeke man is geworden, houdt de groei op, de voleinding is er, en nu pas ziet men, wat in het kindeke van meet af als kind school. Juist zoo nu was het ook met den eersten menschen in geestelijken zin. Hij werd, zoo min als Eva, als kindeke geboren, maar beide waren lichamelijke van meet af volwassen, niet als product van groei, maar als product van rechtstreeksche schepping. In hooger, in geestelijken zin daarentegen waren beide kinderen, die wel alle vermogens in zich droegen om allengs tot hogere kennis en meerdere macht te geraken, maar die aanvankelijk hiervan nog slechts de kiemen in zich droegen; kiemen die eerst daarna, die eerst van lieverlede zouden ontwikkeld en ontplooid worden, en zoo eerst ten slotte volwassen, voltooid en voleind zouden zijn.

Het kon dus niet anders, of op de Schepping moest de periode van Evolutie volgen.

De Schepping riep om geschiedenis. Ook al ware derhalve geen zonde ingetreden, en dus ook de Genadebedeeling uitgebleven, toch zou de menschen na zijn schepping een periode van ontwikkeling hebben moeten doorloopen en zoo eerst allengs zijn voleinding zijn tegengegaan. De geschiedenis van ons geslacht en de geschiedenis van elk persoon is alsoo niet iets, dat eerst na de zonde bij de Schepping is bijgekomen, maar iets dat aan het wezen van den menschen inherent was. Ge gevoelt dit dan vooral klaarlijk, zoo ge den toestand van den menschen vergelijkt met dien van de engelen. Ook de engelen zijn geschapen wezens, maar creaturen die op eenmaal, als we ons zoo mogen uitdrukken, volwassen zijn; een uitdrukking die slechts daarom in eigenlijken zin niet op de engelen kan worden toegepast, omdat volwassen wordt alles wat wies, en er onder de engelen en in der engelen gemeenschap van geen wassen sprake is. Een engel is stationair. Van opvoeding is bij den engel geen sprake. Er is in den engel geen toename. Geen ontwikkeling uit een kiem. Geen voortplanting uit den knop. De engel is wat hij is. Hij blijft dit eeuwiglijk. De engel wordt niet volmaakt, maar was en is volmaakt van zijn schepping af. Zoo nu had 't ook door God voor den menschen besteld kunnen zijn, maar zoo was het voor den menschen niet besteld. Met den menschen was het juist omgekeerd. De menschen was geschapen als een groeiend, zich ontwikkelend en ontplooiend wezen. En daarom juist moest bij den menschen op zijn schepping een geschiedenis volgen. Een geschiedenis, die langzich kon voortbewegen langs het pad dat Gods raadslag haar aanwijst, maar dan toch ten slotte in een voleinding tot stilstand moet komen. Eerst dan zullen ze beiden volmaakt zijn, zoowel de menschen als de engel.

Het is hieruit nu dat vanzelf de vraag opkomt, of de zonde in staat en bij machte was, om dezen door de Schepping in het leven geroepen stand en gang van zaken te verstoren en teniet te doen. Bij ons menschen kan dit. Telkens komt het voor, dat wij menschen een plan ontwerpen, er ons toe zetten om dit plan te verwezenlijken, en het doel waarmee we dit deden, pogden te bereiken, en dat nochtans iets tussenbeide trad, waardoor dit alles teloor ging. Iemand kon meenen zijn geld het best te beleggen door een groot huis te bouwen, dat huis te verhuren, en van de opbrengst der huur te leven. Dan zoekt hij een architect, of is hij zelf architect, dan ontwerpt hij 't plan zelf, en na het plan ontworpen te hebben, koopt hij grond, en begint den bouw. Doch bedriegt hij nu zichzelf, door slecht bouw materiaal te nemen, zoodat, als de bouw bijna voltooid is, het geheele gevaarte instort, dan is hij kwijt al wat hij had, blijft zitten met de ruïne van zijn eigen dwaasheid, en geheel zijn doel is mislukt. Maar van zoo iets kon natuurlijk bij een plan dat God ontwierp, en bij een bouw door God onderneemen, geen sprake zijn, en wat ook later het creatuur ondernam, om de Schepping van God te verdueren en te verstoren, de oorspronkelijke Scheppingsidee van onzen God gaat toch door, zijn plan was niet te verjelen, en het doel dat God zich gesteld had, wordt, zij 't dan ook op andere wijze, niettemin bereikt.

Hoofdzak is alsoo hier, zich wel rekenschap te geven van het doel dat God zich met de Schepping gesteld had. Waarom ging God tot schepping over? Waartoe riep Hij het heelal tot aanzijn? En nader, waartoe riep God deze aarde tot aanzijn, en plaatste hij op deze aarde den menschen? En op die vraag nu geeft de Schrift ons geen ander antwoord, dan wat we in Spreuken 16: 4 lezen: „God heeft alle dingen gewrocht om Zichzelfs wil.“ Dit nu juist wordt telkens uit het oog verloren. Keer op keer gaat de menscheijke redeneering weer van de onderstelling uit, alsof de menschen geschapen was om zichzelf, en hetgeen buiten den menschen bestaat om den menschen. Ware dit nu zoo, dan zou er geen enkele bedenking bestaan tegen de voorstelling, alsof het intreden der zonde het oorspronkelijke Scheppingsplan had te niet gedaan, en alsof de ontwikkeling en voortgang der dingen in het rijk der Genade in niets aan de ordinantie der oorspronkelijke Schepping gebonden waren. Maar zoo is het niet. Alle creatuur bestaat om God en om God alleen. Heel de Schepping van hemel en aarde moet Hem lof toebrengen. De hemelen vertellen Gods eer en het uitpansel zijner handen werk. Er is niets, er kan niets zijn, dat God niet schiep, en al wat hij schiep en een aanzijn en een wezen gaf, bestaat alleen en is alleen gewrocht om Gods wil, God ter eere, om Hem te prijzen in zijn Majesteit, en om zijn macht